

Innst. S. nr. 258

(2001-2002)

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å be Regjeringen legge godkjenningsmyndigheten for bemanningsplaner ved landets sykehjem til Helsedirektoratet, slik at pleietrengende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted

Dokument nr. 8:114 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å tillegge Helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplanene ved landets sykehjem, slik at pleietrengende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted."

Forslagsstillerne understreker at dersom omsorgen for eldre og pleietrengende skal bli god nok, trengs det nok pleiere som kan gi dem den hjelpen de trenger. Det framholdes at en del kommuner har klart å bygge opp eldreomsorgen med tilstrekkelig kapasitet og kvalitet, mens det i andre kommuner er stor svikt i tilbudet til eldre pleietrengende. Det vises til at undersøkelser og rapporter forteller om store variasjoner i bemanningen uten at ulikhetene kan forklares med ulik pleietyngde eller andre kjennetegn ved beboerne. Beboerne på de best bemannede sykehjemmene har dobbelt så mange pleiere tilgjengelig som beboerne på de dårligst bemannede sykehjemmene.

Forslagsstillerne understreker at underbemanning i sykehjemstjenesten har alvorlige følger for beboerne, og at det for de ansatte fører til sykemeldinger og utstøting fra arbeidet og forsterker rekrutteringssvikten til pleieyrkene generelt og eldreomsorgen spesielt.

Det vises til at Helsedirektoratet fram til 1. januar 1980 hadde ansvaret for den faglige godkjenningen av bemanningsplanene ved landets sykehjem, og forslagsstillerne mener at denne funksjonen igjen bør tillegges direktoratet.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunn Olsen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Mølvik, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Magne Aarøen, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, vil innledningsvis understreke at dagens sykehjemsbeboere gjennomgående har en høy alder, og at svært mange er sterkt pleie- og omsorgstrengende.

Utbyggingen av den hjemmebaserte omsorgen, tilbudet om omsorgsboliger og en sterk vekst i antall innbyggere over 80 år gjør at de som i dag er, og de som blir, sykehjemsbeboere, jevnt over har et større behov for både medisinsk behandling, pleie og omsorg enn hva som var tilfellet for bare kort tid tilbake.

Komiteen vil minne om at sosialkomiteen ved flere anledninger har påpekt at bemanningen i pleie- og omsorgssektoren er av avgjørende betydning for at nivået og kvaliteten på tjenestene skal være tilfredsstillende. De pleie- og omsorgstrengende har som et minimum krav på å få dekket sine primære behov som for eksempel mat og drikke, hygiene og en akseptabel døgnrytme. Dessverre avdekkes det at institusjonsbeboere til og med lider av uttørring og underernæring.

Komiteen ber om at Regjeringen i den varslede stortingsmelding om kvaliteten i eldreomsorgen utreder bredt hvilke alternativer som vil være aktuelle for

å sikre en tilstrekkelig bemanning i pleie- og omsorgstjenestene, herunder eldreomsorgen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at denne utredningen også må omfatte spørsmålet om bemanningsnormer. Flertallet legger vekt på at kommunene har organisert sitt personale forskjellig, og ber om at sikring av tilstrekkelig bemanning vurderes i forhold til forskjellige organisasjonsmodeller, også organisering i arbeidslag der bare en forholdsvis liten del av personalet er knyttet til institusjon og boligtype, men i hovedsak disponeres i forhold til et geografisk område eller en gitt brukergruppe.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa i den varslede stortingsmeldinga om kvaliteten i eldreomsorgen utrede hvilke alternativer som vil være aktuelle for å sikre en tilstrekkelig bemanning i pleie- og omsorgstjenestene. Denne utredningen må også omfatte spørsmålet om bemanningsnormer både når det gjelder sykehjem og den øvrige pleie- og omsorgstjenesten knytta til forskjellige organisasjonsmodeller. Denne utredningen skal også omfatte godkjenningsordninger og godkjenningsmyndighet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil subsidiært stemme for flertallsforslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteen mener at behovet for aktivisering, rehabilitering og opptrening må sterkere inn i sykehjemmenes tilbud og tjenesteopplegg. Dette er viktig for utskrevne sykehuspasienter som må innom sykehjemmene i kortere eller lengre tid, og vil også gi eldre på korttidsopphold en mulighet for tilbakeføring til eget hjem. En slik rehabilitering har klart positive sider både velferdsmessig og økonomisk.

Bemannings situasjonen og organiseringen innen pleie- og omsorgssektoren er etter komiteens mening også svært viktig for arbeidstakerne og deres situasjon. Dagens forhold fører ofte til sykemeldinger, utbrenthet/uførhet og "flukt" fra pleie- og omsorgsyret. Komiteen vil også vise til at manglende rekruttering til pleie- og omsorgstjenesten avspeiler seg klart gjennom synkende interesse for utdanning til disse yrkene både på videregående nivå og i høgskolesammenheng.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senter-

partiet, mener dette i sum er en situasjon og utvikling som ikke kan aksepteres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen vil legge til rette for ytterligere personelløkning gjennom vekst i kommunenes frie inntekter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser at det nå er i ferd med å utvikle seg et "Svarte-Per"-spill mellom forvaltningsnivåene også i pleie- og omsorgssektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at alle kjenner og tar sitt ansvar i denne sammenheng.

Skal bemanningen kunne styrkes og rekrutteringen til pleie- og omsorgsyrkene økes, må det stilles økonomiske ressurser til rådighet slik at dette blir realistisk og mulig. Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i at pleietrengende sykehjemsbeboere må sikres et faglig forsvarlig nivå bl.a. på bemanningssiden, men dette gjøres ikke bare ved å sette bemanningsnormer og lage godkjenningsordninger med eventuelle sanksjonsmuligheter.

Disse medlemmer ser klart at økonomien må styrkes for å kunne øke nivået og kvaliteten innen pleie- og omsorgssektoren. Dette gjelder også behovet for medisinsk oppfølging og behandling, og tilsier at både legedekningen og pleie- og omsorgsbemanningen må styrkes innen pleie- og omsorgssektoren spesielt ved våre sykehjem.

Disse medlemmer er av den klare oppfatning at kommunene, som her har det utøvende ansvaret, må få styrket sin økonomi betraktelig dersom intensjonene om en kvalitetsheving og sikring av pleie- og omsorgstjenesten skal være realistisk. Staten har et stort og overordnet ansvar i den forbindelse, og ønsket om mest mulig likeverdighet er et ansvar som staten har og må ta, om det skal være noen mening i en slik målsetting.

Disse medlemmer mener at kommunene så må sikres økte midler gjennom rammeoverføringene i tråd med behovet som foreligger, slik at det er realisme i kvalitets- og bemanningsøkningene før eventuelt Sosial- og helsedirektoratet setter sine krav.

Disse medlemmer ber også Regjeringen på grunnlag av sin kartlegging og normsetting utarbeide en plan for rekruttering og videreutdanning, og at det også i denne sammenheng legges fram et forslag til finansiering og økonomisk dekning; bl.a. vil dette også gjelde intern utdanning og kompetanseheving.

Disse medlemmer mener at en slik framgangsmåte også vil være i tråd med en nødvendig oppfølging av eldrefor reformen for å utvikle og sikre tjenestenes innhold og kvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk

Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er viktig at bemannings- og tjenestetilbudet gitt i sykehjem ikke sees uavhengig av tilsvarende tilbud i eget hjem og i omsorgsboliger. Flertallet ser det derfor som positivt at Regjeringen i St. meld. nr. 31 (2001-2002) signaliserer at den vil sette ned et lovutvalg med sikte på å harmonisere helse- og sosiallovgivningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise til at pasienter ved sykehjem har varierende behov og skal få individuelt tilpasset sine behov for tjenester som andre med behov for pleie og omsorg. Disse medlemmer vil peke på at en fast bemanningsnorm eller statlig godkjenning av bemanningsplaner svarer dårlig til å tilpasse pleie- og omsorgstjenesten til den enkeltes behov.

Disse medlemmer vil vise til at man gjennom Handlingsplanen for eldreomsorg har økt personelldekningen i pleie- og omsorgstjenesten i løpet av fire år fra 43 årsverk til 46 årsverk per 100 innbygger over 80 år. Disse medlemmer mener at dette er en bedre indikator på det totale tjenestetilbudet innen pleie- og omsorgstjenesten enn bemanningsnormering i sykehjem. Disse medlemmer vil peke på at kommunene benytter sykehjemmene på ulike måter og i ulik kombinasjon av tilbud i omsorgssentra og eget hjem.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ber Regjeringen foreta en grundig kartlegging av nå-situasjonen ved våre sykehjem spesielt, og i pleie- og omsorgssektoren generelt, og at det ut fra denne kartleggingen beregnes hvilke merutgifter en bemanningsnormering vil gi før en innfører ordningen med godkjenningsmyndighet og normgiving.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig beregning og konsekvensutredning av hva en tilfredsstillende bemanningsnormering og en nødvendig kompetanseheving innen pleie- og omsorgssektoren generelt, og for sykehjemmene spesielt, vil bety i økte kostnader for kommunene. Tallmaterialet og forslag til hvordan dette skal dekkes økonomisk, legges fram i forbindelse med den bebudede meldinga om eldreomsorgen og omsorgstjenestene våren 2003."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at flere ulike tilsynsrapporter den seneste tid har konkludert med for lav bemanning i mange av våre offentlige pleieinstitusjoner. Slik disse medlemmene ser det, vil pleietyngden i de offentlige sykehjem bare øke i årene fremover; det vil bli kortere liggetid ved de statlige helseforetakene, og pasientene skrives derfor ut med et betydelig behov

både for intensiv pleie, behandling og rehabilitering. De offentlige sykehjemmene vil slik disse medlemmer ser det, i større og større grad bli helseinstitusjoner hvor behovet for både legedekning, sykepleierdekning og hjelpepleierdekning vil øke betydelig. Særlig vil disse medlemmer påpeke nødvendigheten av at legetjenesten styrkes i våre offentlige institusjoner, og at denne i den sammenheng må ha som målsetning ett legeårsverk per 50 pasienter.

Disse medlemmer viser til at det ikke har vært mulig å få opplyst fra departementet den reelle pleiefaktoren i våre sykehjem i dag, men det kan med rimelig sikkerhet slås fast at pleiefaktoren er for lav i svært mange sykehjem, og at snittet ikke er særlig mye høyere i dag enn det var på 70-tallet. Pasienter i offentlige sykehjem har i dag et aldersnitt på 85 år og mer. Disse medlemmer viser også til at vi har en økning av aldersdemente i våre offentlige pleieinstitusjoner.

Disse medlemmer vil igjen hevde at det er nødvendig nå å få en sentral godkjenning av bemanningsplaner ved de offentlige sykehjem og pleieinstitusjoner slik en hadde tidligere. Disse medlemmer viser til at Den norske lægeforening, Norsk Sykepleierforbund og Norsk Helse- og Sosialforbund, de mest aktuelle helsepersonalorganisasjonene, støtter forslaget om en faglig godkjenning av bemanningsplaner i offentlige pleieinstitusjoner, og dette mener disse medlemmer må tillegges stor vekt.

Disse medlemmer tar opp forslaget i Dokument nr. 8:114 (2001-2002):

"Stortinget ber Regjeringen om å tillegge Sosial- og helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplaner ved landets sykehjem, slik at pleietrengende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen uavhengig av bosted."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig beregning og konsekvensutredning av hva en tilfredsstillende bemanningsnormering og en nødvendig kompetanseheving innen pleie- og omsorgssektoren generelt, og for sykehjemmene spesielt, vil bety i økte kostnader for kommunene. Tallmaterialet og forslag til hvordan dette skal dekkes økonomisk, legges fram i forbindelse med den bebudede meldinga om eldreomsorgen og omsorgstjenestene våren 2003.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om å tillegge Sosial- og helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplaner ved landets sykehjem, slik at pleietrengende

gende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen uavhengig av bosted.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringa i den varslede stortingsmeldinga om kvaliteten i eldreomsorgen utrede hvilke alternativer som vil være aktuelle for å sikre en tilstrekkelig bemanning i pleie- og omsorgstjenestene. Denne

utredningen må også omfatte spørsmålet om bemanningsnormer både når det gjelder sykehjem og den øvrige pleie- og omsorgstjenesten knytta til forskjellige organisasjonsmodeller. Denne utredningen skal også omfatte godkjenningsordninger og godkjenningsmyndighet.

II

Dokument nr. 8:114 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å be Regjeringen legge godkjenningsmyndigheten for bemanningsplaner ved landets sykehjem til Helsedirektoratet, slik at pleietrengende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted – vedlegges protokollen.

Oslo, i sosialkomiteen, den 13. juni 2002

John I. Alvheim
leder

Ola D. Gløtvold
ordfører

Åse Gunhild Woie Duesund
sekretær